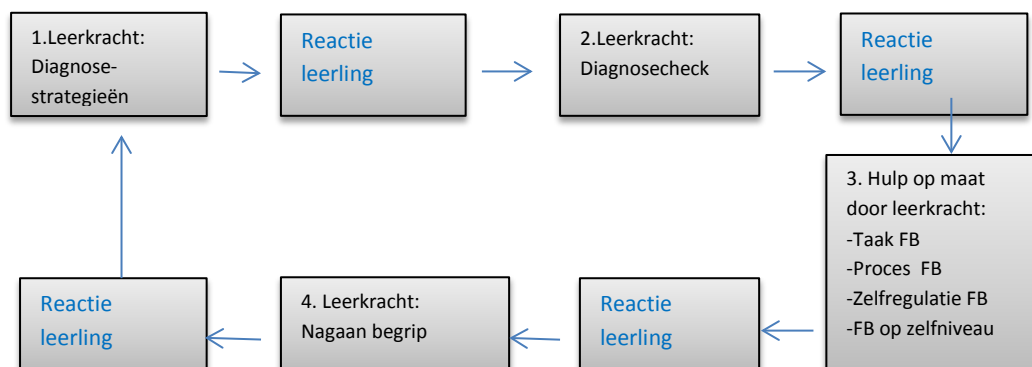

Observatie-instrument “Scaffolding: FeedBack-op-maat.”

1. Introductie en onderzoeksvraag:

Scaffolding is het geven van responsieve, contingente hulp die tijdelijk is en gericht is op het overdragen van verantwoordelijkheid. Onderstaand cyclisch model is gebaseerd op het model contingent lesgeven van Van der Pol (2012). Het beoogt het in kaart brengen hoe vaak en waarmee de leerkracht feedback-scaffolding toepast. De hulp op maat sluit aan op het niveau, zone van naaste ontwikkeling, van de lerende. Geboden hulp is dus afhankelijk van de lerende zelf. De leerkracht is zowel begeleider van zijn leerling als lerende. Volgens het model van contingent lesgeven/trainen (zie figuur 1) zoekt ook zijn begeleider aansluiting naar de zone van naaste ontwikkeling van de leerkracht. Het doel voor de leerkracht is nagaan of de leerling beoogde doel(en) kan behalen of behaalt en hoe vaak verschillende feedbackniveaus* worden toegepast welke aansluiten op het leer- en verwerkingsproces van de leerling. Doordat dit proces meerdere keren doorlopen kan worden, wordt de leerkracht in de gelegenheid gesteld zich gaandeweg in de praktijk te bekwamen. De opgedane kennis en vaardigheden kunnen worden geïntegreerd en de hulp op maat kan in de loop van de tijd afnemen, totdat de begeleiding niet meer nodig is. In figuur 2 wordt het interactiemodel leerkracht-trainer weergegeven.

*In dit observatie-instrument is gekozen voor de feedbackniveaus gedefinieerd door Hattie en Timperley (2007).

Figuur 1: cyclisch model interactie leerkracht-leerling op basis van het model van contingent lesgeven van Van der Pol

De onderzoeksvraag die gesteld is bij dit observatie-instrument is:

Welke middelen en welke vormen van feedback worden met welke frequentie door de leerkracht gebruikt bij scaffolding? (adhv Hulp op maat strategieën van Van der Pol)

2. Observatieplan:

- De observatie kan plaats vinden in verschillende soorten onderwijs. In dit geval het regulier basisonderwijs.
- De observatie vindt plaats in een lessituatie van *maximaal* 20 minuten.
- Betreft een lessituatie, waarin feedback wordt gegeven aan *maximaal* 5 leerlingen zodat men in de gelegenheid is om nauwkeurig te observeren.

3. Observatiemethode:

- Het betreft een gestructureerde observatie volgens het cyclisch model van scaffolding.
- De observatie wordt uitgevoerd met behulp van bijgevoegd observatieformulier.

- c. De lessituatie wordt gefilmd, zodat de observant nadien het observatieformulier kan invullen aan de hand van het beeldmateriaal.
- d. Het observatieformulier bevat de stappen van scaffolding: diagnosestrategie, diagnosecheck, hulp-op-maat en checken van het begrip van de lerende.
- e. In het observatieformulier worden de gedragskenmerken/interventies van de leerkracht benoemd, waarop men observeert.
- f. In het observatieformulier wordt aangegeven of het gedragskenmerk/de interventie van de leerkracht volgt op initiatief van de leerling of op initiatief van de leerkracht.
- g. In het observatieformulier wordt het cyclisch proces van scaffolding in kaart gebracht door de interventies door te nummeren (1 is de eerste, daarna 2 dan volgt 3....tot einde observatie).

4. Observatie-instrument: “Scaffolding: **Feedback-op-maat.**”

Stappen en verduidelijkingen:

Diagnosestrategie:

De leerkracht maakt een inschatting wat de leerling al wel en nog niet weet; het betreft de zelfstandige kennis van de leerling (dus zonder de hulp van de leerkracht).

Diagnosecheck:

De leerkracht gaat na of zijn/haar interpretatie van de kennis of het probleem van de leerling klopt.

Hulp-op-maat/ feedback-op-maat:

De leerkracht helpt de leerling waarbij hij/zijn aansluit op het niveau en de verzamelde kennis van de leerling. De feedback hulp is onderverdeeld in vier categorieën, gebaseerd op de feedbacktheorie van Hattie en Timperley (2007).

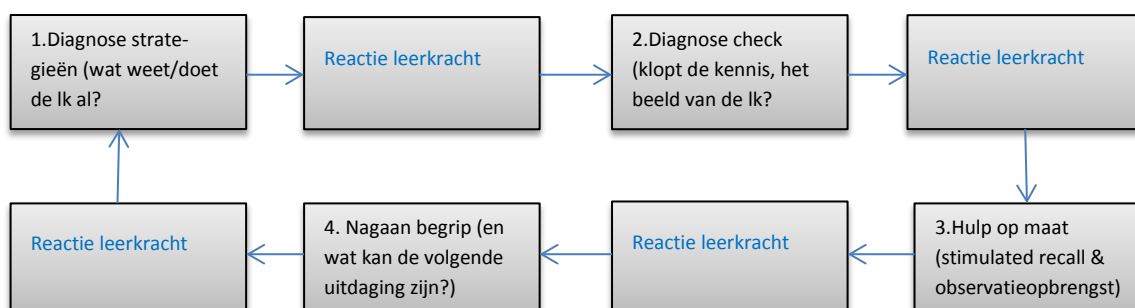
Nagaan begrip leerling:

De leerkracht nodigt de leerling uit te laten zien of de leerling het begrepen heeft.

Symbolen:

DS:	diagnosestrategie	→	HM-TFB:	hulp op maat taak feedback
DC:	diagnosecheck	→	HM-PFB:	hulp op maat proces feedback
HM:	hulp op maat	→	HM-ZRFB:	hulp op maat zelfregulatie feedback
NB:	Nagaan begrip leerling	→	HM-FBZ:	feedback op zelfniveau

Omdat de trainer ook hulp op maat wil bieden zal de trainer met de leerkracht ook het cyclisch proces doorlopen:

Figuur 2: cyclisch model interactie trainer-leerkracht op basis van het model van Van der Pol (2012)

<u>Stappen</u>	<u>Omschrijving</u>	<u>Symbol</u>	<u>Middelen</u>	<u>Toelichting (voorbeelden)</u>	<u>Op Initiatief van de leerling</u>	<u>Op Initiatief van de leerkracht</u>				
Initiatie	Diagnose strategie	DS1	Open vraag stellen	- Vragen naar wat de leerlingen al gedaan hebben - Vragen naar feitenkennis/begripkennis van de leerlingen - Vragen ter verduidelijking van het antwoord van de leerlingen of naar argumenten voor gekozen oplossingen/antwoorden.						
		DS2	Samenvatten leerstof							
		DS3	Observeren van leerlingensignalen	NVT						
		DS4	Lezen van het leerlingwerk	NVT						
Check	Diagnose check	DC1	Interpretatie nagaan	- Als ik het goed begrijp.....? - Klopt het dat je bedoelt? - Dus je weet niet hoe.....? - Een samenvatting te geven van wat er gezegd is/Om je woorden samen te vatten Signaalwoorden: (Oh), Dus....., Toch?, Of niet?	NVT					
Feedback-hulp-opmaat: 						TFB	PFB	ZRFB	FBZ	
Help	Hulp-op-maat strategie Waarbij de leerkracht zich bedient van hiernaast staande middelen die gehanteerd kunnen worden in FB principes op taak-, proces, zelfregulatie- of zelfniveau, volgens de theorie van Hattie en Timperley (2007).	HM1	Vraag stellen.	I.t.t. diagnosevragen of diagnosechecks, zijn dit vragen waarbij je de leerlingen helpt. Je vraagt naar informatie of uitleg, bijv. : -Is dit goed of fout denk je?-Wat is het (goede) antwoord? (TFB) -Hoe ga je dit nu aanpakken? –Wat was de denkfout? Wat gebeurt/-de er? (PFB) -Hoe kun je ook/handiger te werk gaan? –Wat kun je nog meer doen? (ZRFB)	NVT					
		HM2	Hint geven	De leerling hints geven waardoor deze weer zelf verder kan, bijv. : -Als deze nu wel/niet goed/fout is dan...? (TFB) -Kijk eens hoe je het hier hebt gedaan. (PFB) -Je kunt het handiger, slimmer, sneller doen.... (ZRFB)	NVT					
		HM3	Instructie geven	Aangeven wat leerlingen moeten doen, bijv. : -Verbeter dit maar. (TFB) -Werk dit uit volgens stappenplan. Doe het op dezelfde manier. (PFB) -Geef aan wanneer je vastloopt. (ZRFB)	NVT					
		HM4	Uitleg geven	Op wat nog niet begrepen wordt en aansluit op aanwezige kennis, bijv.: -Die is (wel) goed..... -Je legt (nog een keer) uit waardoor een fout of misconceptie opgehelderd wordt.(PFB) -Je legt uit dat er verschillende/handigere manieren mogelijk zijn om te (ver)werken. (ZRFB)	NVT					
		HM5	Voordoen	Iets voordoen, bijv.: -Dat de uitleg of instructie ondersteunt	NVT					
		HM6	Persoonlijke evaluatie en aandacht voor de leerling	Persoonlijke uitspraken die meestal weinig informatie over de uitvoering van de taak bevatten: - Goed zo! –Je bent een kanjer.	NVT					

Evaluatie	Nagaan begrip leerling	NB1	Open vraag stellen.	-Vragen naar de begripskennis van de leerling	NVT					
		NB2	Een gesloten vraag stellen.	-Vragen naar de begripskennis van de leerling (snap je het nu?)	NVT					
		NB3	Leerlingen vragen te laten zien dat ze het begrepen hebben.	-Weet je nu....? - De leerling vragen een voorbeeld te geven - Kun je me dit navertellen? - Kun je dit nu in je eigen woorden samenvatten? - Leg het eens aan je buurman uit.	NVT					

Frequentie toegepaste middelen van scaffolding omgezet naar percentages

TOTAAL aantal toegepaste middelen

$$\boxed{} = 100 \%$$

Verdeling van het totaal aantal toegepaste middelen over de verschillende **STAPPEN**

**Initiatie:
Diagnose strategie**

DS $\boxed{} = \frac{}{(100:T) \times DS} \%$

**Check:
Diagnose Check**

DC $\boxed{} = \frac{}{(100:T) \times DC} \%$

**Help:
Hulp-op-maat strategie
TFB (taak-feedback)**

HM TFB $\boxed{} = \frac{}{(100:T) \times HM} \%$

**Help:
Hulp-op-maat-strategie
PFB (proces-feedback)**

HM PFB $\boxed{} = \frac{}{(100:T) \times HM} \%$

Verdeling van het totaal aantal toegepaste middelen over de verschillende **MIDDELEN**

Open vraag stellen

DS1 $\boxed{} = \frac{}{(100:T) \times DS1} \%$

Samenvatten leerstof

DS2 $\boxed{} = \frac{}{(100:T) \times DS2} \%$

Observeren

DS3 $\boxed{} = \frac{}{(100:T) \times DS3} \%$

**Lezen van het
leerlingenwerk**

DS4 $\boxed{} = \frac{}{(100:T) \times DS4} \%$

Interpretatie nagaan

DC1 $\boxed{} = \frac{}{(100:T) \times DC1} \%$

Vraag stellen

HM1 $\boxed{} = \frac{}{(100:T) \times HM1} \%$

Hint geven

HM2 $\boxed{} = \frac{}{(100:T) \times HM2} \%$

Instructie geven

HM3 $\boxed{} = \frac{}{(100:T) \times HM3} \%$

Uitleg geven

HM4 $\boxed{} = \frac{}{(100:T) \times HM4} \%$

Voordoan

HM5 $\boxed{} = \frac{}{(100:T) \times HM5} \%$

Vraag stellen

HM1 $\boxed{} = \frac{}{(100:T) \times HM1} \%$

Hint geven

HM2 $\boxed{} = \frac{}{(100:T) \times HM2} \%$

Instructie geven

HM3 $\boxed{} = \frac{}{(100:T) \times HM3} \%$

Uitleg geven

HM4 $\boxed{} = \frac{}{(100:T) \times HM4} \%$

Voordoan

HM5 $\boxed{} = \frac{}{(100:T) \times HM5} \%$

Frequentie			
TOTAAL aantal toegepaste middelen			
Verdeling van het totaal aantal toegepaste middelen over de verschillende STAPPEN			
Help: Hulp-op-maat strategie ZRFB (zelfregulatie feed-back) HM = _____ % (100:T)xHM	Help: Hulp-op-maat strategie FBZ (feedback op zelfniveau) HM = _____ % (100:T)xHM	Evaluatie: Nagaan begrip leerling NB = _____ % (100:T)xNB	
Verdeling van het totaal aantal toegepaste middelen over de verschillende MIDDELEN			
Vraag stellen HM1 = _____ % (100:T)xHM1 Hint geven HM2 = _____ % (100:T)xHM2 Instructie geven HM3 = _____ % (100:T)xHM3 Uitleg geven HM4 = _____ % (100:T)xHM4 Voordoen HM5 = _____ % (100:T)xHM5	HM = _____ % (100:T)xHM1	Open vraag stellen NB1 = _____ % (100:T)xNB1 Gesloten vraag stellen NB1 = _____ % (100:T)xNB2 Leerlingen vragen te laten zien dat ze het begrepen hebben NB3 = _____ % (100:T)xNB3	

(tabel 2)

Werkwijze voor het invullen observatieformulier:

Start observatie scaffolding Feedback-op-maat (Gebruik een (digitale) camera om de les te filmen als ondersteuning)

- Vul in de observatietabel (tabel 1) cijfertjes oplopend vanaf 1 in de juiste cel (rij/kolom) in. Plaats ze naargelang je een volgende fase in het scaffoldingproces vaststelt. Zorg dat ze oplopend ingevuld worden vanaf het begin van de les.
- Elke nieuwe stap in het scaffoldproces krijgt een uniek (volgend op het voorgaande) cijfer.

Bijvoorbeeld:

- leerkracht stelt open vraag aan leerling = cijfer 1
- vervolgens gaat de leerkracht de diagnose checken = 2
- dan geeft de leerkracht aan wat de leerling moet doen “verbeter dit” = 3
- tenslotte vraagt de leerkracht de leerling een antwoord te geven = 4
- dan stelt een leerling een open vraag = 5 (nieuwe scaffoldcyclus start)
- leerkracht checkt weer = 6
-
- Via de cijfers breng je in kaart hoe de scaffolding verloopt.
- Je brengt in kaart of de leerkracht wel alle stappen van scaffolding gebruikt.
- Je brengt in kaart op welke manier een leerkracht reageert op een initiatie van een leerling.
- Je brengt in kaart welke niveaus en hoe vaak de leerkracht FB geeft.
- Via het aantal cijfers per aangewende “middelen”, bereken je het percentage van gebruikte middelen berekenen (tabel 2).

Werkwijze voor het invullen tabel:

- De aantallen toegepaste middelen worden in de hiervoor bestemde vierkanten geplaatst. Vervolgens wordt het percentage berekend middels de daarvoor samengestelde formule.
- Voorbeeld:

$$DS \quad \boxed{} = \frac{}{(100:T) \times DS} \%$$

- (Hiermee wordt berekend hoeveel procent van het totaal aantal toegepaste middelen bij de stap Diagnose Check plaatsvonden).

Optioneel:

- Aan de hand van deze cijfers kan je nadien meerdere strategieën gaan bepalen.
 - o Interactiepatronen
 - o Initiatieoverzicht (Iln-Ikr)
 - o Overzicht toegepaste feedbackvormen
 - o Overzicht gebruikte hulpstrategieën
 - o Overzicht stappenplan scaffolding
 - o ...
- Deze observatietabel (in combinatie met de filmbeelden) kan ook gebruikt worden om de leerkracht feedback te geven over zijn manier van scaffolden m.n. in relatie tot feedback. Als men weet hoe de scaffoldcyclus er uit dient te zien, kan je door de verschillende patronen die je kunt vaststellen aan de hand van de oplopende cijfers, constructief aan de professionalisering van de leerkracht werken. Eventueel kan dit zelfs in één van de fases van scaffolding gebeuren. Bijvoorbeeld als een leerkracht wel een initiatie opmerkt en ze checkt, maar dan tijdens de “help-fase” faalt, waardoor er geen “evaluatie-fase” meer komt, kan specifiek hier op ingezet worden.

